

05  
K 71



ИДАРӘ МҮДИРИ—Дөйрләр ки, идәрәндә артыг адам чохдур, ихтисар элө! Галмышәм мәстәл, өз гоһумларымыз чыхарсам, арбад түкүмү дидәр, мөндөн бөйүкләрини гоһумларымыз чыхарсам, онда да өзүмү ихтисар саларлар, бос мөн ки ми чыхарым?

# К И Р П И



Азәрнефт бирлиги хатти ила дорд ай аринда ташкилат характерли давималара 126 000 саат вахт сарф эдламышдилар ки, бу да 43 дозкахым ишсиз даимасына сәбаб оламушлур.



**ГАЗМАЧЫ** — Уста архайын ол! Бу күн дө аваданлыг көлмөйчөң, нагылыны даныш.

Республика партия Файаллары Выгынчагында Д. Шенет адына калышчылары, заводку партия комитетинин натыйи Элан Багыров Яолдан куруатулу сөзлөр дагытка заводдаки итсгаллары өрт-басдыр этмак калышмышдыр.



**ЭДНӘМ БАҒЫРОВ**—Дүздүр, дөрә айлыг истөнсал планыны ерина отиртмөшчиз, амма ишлөрүмиз көздә кедир, мүвөффәгийәтлөрүмиз чохдур. Бөйүк наилийәтләр өлдә этмишик, төзә гөлөбөлөр газанмышыг...

Айры-айры ишчиләр тапшырылмыш иши поздулары йалда, һагиги вәзийәти һатта киләтмәйә чалышлар. Көздән эсин асмаг, партияны вадатмаг Йолу илә кедирләр.



— Горхурам ичласда сөна яман чөксинләр! Нөг-санларүмиз чохдур.  
— Ушаг олма, әлә рөгөмләр һазыоламышам ки, лап ағызлары ачыла галачаг!



**Азербайжан ССР прокурорлуғунда үмуми назарат шө'бәси прокурору И. Е ШНЕЕР йолдаша Әли Байрамлы район партия комитәси кәтиби Н. МУРАДОВ йолдаша**



**ВАХТНЫҢЫЗЫН** азығыны назарә аларат, ичәзинизлә, бирбаш районуну прокурору Исмайылов, Гарабағлар МТС-дән бир миник машина оғурламасыда өз сиз дә бу ишин үстуну өрт-фасдыр әтмәйә чалышмасайдын, аралыгда һеч бир мөтәләб олмады өз биз дә нә сизә, нә дә өзүмүзә башарғысы нәрмәздик. Анчаг артық кишәндән кечиб, Исмайылов машина оғурлабды, сиз дә оғуруну чәтәсини веркәк әвәздән әлиндән ияшыбш ону доғруларын чәркәсинә чығармаг истәминизин, әлә мөтәләб дә бурадән әмәлә кәлибдир.

Муратов йолдаш, әвәл сиздән башлағат, тәсәввур эдин ки, сиз бизмәлә габаг-габага отурумшунуз өз арамызда суал-чаваб кәдир. Биз соршунуз:

— Сиз Гарабағлар МТС-дән Исмайыловун машин оғурламысында һабәрларисинизми?

— Сиз чәвәб верирсиниз?

— Бәли, бу барада биздә сигнал верди. Көрәк...

— Туғат ки, һеч сигнал йок иди—дәйә, биз сизин сөзунүзү кәсирик,—Кирин?—журналында бу барадә үч ай бундан әвәл әзылан фелә'тону охумшунузму?

— Охумшудат, әммә...

Һә, әлә мәсәлә дә буналдыр ки, сизин һеч бир ишиниз "әммә" сиз олмаур. Пис шәйлар көрдән көзунүзү юмуршунуз, эшиндәдә гуағларынизла пәмбәг тыхайырғыны, үзунүзү ина чевириб өзунүзү белә кәстәрисиниз ки, куя бу ишләрин сиз даһил йохдур өз сиз районда даһа мунун ишләрә мошғулсунуз.

— Мәсәлә сизин чоғлуғунда, азығында дейил,—дәйә сиз әтираз әдирсиниз,—мәсәлә ондадыр ки, бир машин үстундә район прокурору илә үз-көзә олмага дейирми?

— Бәли, ишине бу чәһәт дә бизә мә'лумдур.

Исмайылов даһа бир чох бәд әмәлләрдинән һабәрлар олдуғунуз һалда, сиз район партия тәшкилатинин раббири кими ону интизәна чығармаг фикрино дүшмәсиниз Ону оғурлуғу мә'лум оландан сонра дә үч ай мүддәтиндә она күлдән ағыр сөз сәдәминиз, горәкәтләриңиз, үзунүзү ина чевириб өзунүзү белә кәстәрисиниз ки, аралыздакы ишләрә күчләнәр. О дә сизин нөгсәлариниз ачыб аралыға чықарлар.

Шнеер йолдаш, сизин ишиниз нә лап оғурдур. Вәзифәнизлә һәркәхәтәриниз бир-биринә уяғун кәлимдир. Сиз көрүнүр ки, ишләрә үмуми назарәти" тәрсинә, йә'ни назарәтин ичәфләмәси мө'һәссиндә баша дүшмәк сунуз.

Республика прокурорлуғунун тапырғын илә Исмайыловун ишин бөксәләмаг фикрино илә Исмайыловун ишин бөксәләмаг фикрино Әли Байрамлы районна кәдәтә фиқирләшиниз ки, Исмайылов дә прокурордур, мән дә прокурорам, һәр нәрә олдә көрәк ону өзкәларин, әлине вермәйәл. Сиз Исмайылову тәсвирләдилярмәк әвәзинә онун ишләрә уяғулдуғу бәһанәләрә һагт газилдырмаг, сахта сонәддәри гануну шәклә салмаға чалышмысыңыз О, дейәндә ки:

— Мән машини әлә-белә, мәзә үчүн чығартышымды. Истәйриңд бир төрүбә әдәм, көрүм ерибәр, я йок...

— Сиз дә онун ястанын тәсдиғ әтисиниз:

— Әлбәттә әлдән дүшмүш машин иди,—деминиз,—Сиз бөйүк сәхәвәт кәстәрәб бу иш МТС-ә көмәк иғәсәдлә көрмүсүнүз ки, МТС-ин бензини әбәс ериб олунмасын. О машини өз машиниңизин әдәйинә гошуб 24 километр масафадән кәтиринизин прокурорлуғун һәйәтинә, сизә ачығә онун кузову ләзим иди.

Муратов йолдаш, сиз дә бу фикрә шәрик чыкмысыңыз.

— Әлбәттә, она кузов ләзим иди. Галды ки, үмунийәтлә дөсәк Исмайылов дүз адамдыр.

— Исмайылов дүз адамдыр—дәйә—Шнеер йолдаш сиз дә Муратовун дедикләрини тәсдиғ әтисиниз.

— Исмайылов дүз адамдыр,—дәйә,—икиниз дә бир-биринизлә разылашарат сәс-сәс верирсиниз.

Сизин Исмайылов һагтында бу чүр рә'й сәйләдинизинә эшиңдәдә, адамни ядына өлү илә молла әһваләтә дүшүр: бир молла өлүчүн табутунун башында отуруб дейирини ки: "Бу өлән рәһмәтлик дуняла ләп дүз әдәм олуб, дуғулдуғ азомой, йол хәсмәйиб, гумар ойнамайыб, өзкәсинин арнадына пис көзлә баһмайыб..." Әдү табутдән

башыны галдырыб моллаң тәччүблә бахыр вә дейир: "А киши һаһәр өгр ағызны йорма, бу сөзләр инанан олмаз. Өлән нәмәсә өз ишини яхшы билирәм, дуняда иш гәлмайыб ки, көрмәкми олам"

Исмайылов өзүнүн дүз әдәм олуғу һагтындакы сөзләри эшиңдәрән сизин авамлығыныз вә майтағлығыныз доғуна күлмүш вә тәзә машиниң кәбинкәсиндән башыны чықарыб ишини өлү киши диләмәк истәминиз. Әммә... кишилий һәтмамышдыр. Она көрә дә биз ону әвәзиндән үзүмүзү сизә тутуб дейирим:

"Һаһәр өгр ағызныс йорма, бу сөзләр инанан олмаз, Исмайылов өз ишини яхшы биляр. Ону әлиәйрилиән районда һамы мә'лумдур".

Муратов йолдаш, сиз фир дә она көрә мүғәссирсиниз ки, Исмайылов МТС-сә сизин тапырғыннызда кәтминдир. Сиз ону кәдәриңизиниз ки, кәлиб машин иһсәлдорини әлиәйри адәмлар тәрәфиндән оғурлабш даһинмәсәсини габағынә адысн. О, исе әрә кәдәди фикрләшиб ки, башгалары оғурлағна яхшысы бәдур ки, әлә мән өзүм оғурлайым. Сиз исе өзунүзә эһмәт вериб район комитәсә тәрәфиндән она тапырғыннә вәзифини нәч әриб әтирамәсини йохламаг истәминиз.

Шнеер йолдаш, сиз бир дә она көрә мүғәссирсиниз ки, мәһкәмәләрдә дөвәлт мәнәфини көзләмәк, оғурларә гаршы амансыз олмаг һагтында һәрәртәли ишләрә дәлилийнә һалда, өзунүзә оғрун гаршы принсипсизлик кәстәрисиниз.

Азербайжан республика прокурорлуғунда сизин бу һәркәхәтәриниз гаршы хуҗусн "тадбир" көрүлдүңүнү дә гәйд әтмик истәйирик. Сизә нә киши чәзә вермәк һагтында хәли мәсләхәт вә мәшәрәтдән сонра, бу гәрәра кәлибмиләр ки, сизин мүфтә пүтйөвә илә куорртә динчәләйә һәндәрсиналар. Прокурорлуғун ерли комитәсә сәдри Гошун Абдулаев йолдаш бу барадә чох чарһашанлығ әтминдир, сиз дә ишлә санаторияда динчәлиб достларынизын чагына дүз әдирсиниз.

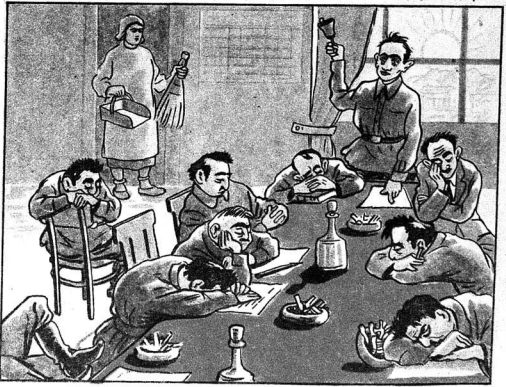
Муратов бу Шнеер йолдашлар!

Сиз оғрун көмәк чыкмаға, оғрунү тәмиз адәмларын чәркәсинә чықара билдәминиз, анчаг өзунүзү быабәр әтдиниз. Ишә нәч өз һәркәхәтәриниз сахламадығыныз һалда башгаларында сизә һәрмәт олуначағыны көзләмәйин.

*Кирин*

Рәсәм В.С. ТЕРНАВСКИ

Бәй район партия комитәләриндә буро ичәсарын 8-10 сәт дәвәм әдир. Мардәкәргәйонунда исе мәксәт ики күн узаймшдыр.



РАЙОН КӘТИБИ АМБАРСУМҖАН—Сабаһыңыз хейр, йолдашлар, дурун өл-үзунүзү юуб гайдың, ичләсмызы давам әтдирек.

И. Е. ШНЕЕР  
Азербайжан Республикасы  
Прокурору  
№ 1220

# Эзели

Абдулла Маммадов.

Элиһусеин Маммадов

**БҮТҮН** өнскисоледиялар, элми м'о'лума'т китаблары ээли һаггында эйни фикри-дадилрлер: ээли паразитидр, гансорандыр. Халг арасындакы мисаллар, аталар ээлири дэ ээлинин бу хусусийэтлери тэсдиг ээди: ээли кини аптышб голму'р, ээли кини сорур, ээли кини ганчандыр. Анчак Ленкран ва Масаллы да ишани Абдулла ва Элиһусеин Маммадовлар ээли һаггында һомише башга фикриде олмушлар. Ээли онлар үчүн чебрандан, товуз гушудан көээдилр, хош сасли булбулдан эээдилр, илдрыры сур'этли адам гийматдилр. Онлар һеч бир гоюн сүрүсүндан һе я ат ильхусындан бу ийрон гурдан көрдүклери хейри көрб билмээдилр.

Маммадовлар о галдр дэ авам деляилэр ки, малдрларкы вэ я ачтыгыл фермаларында ишлосиннар. Һәр киси яхшы билди ки, фермэдан бир һаш мал эксик олса амын башы хейли аяр чокор, амма тутулан ээлидан һаш истейир ээли мин „баш“ эксик олсун, ким отуруб бу ийрон һазараты саячаг!

Элини вердийи м'о'лума'та көрэ ээлинин беш-алты чүт көзү, чок тез кеңишленэ олан м'о'доси ва бу м'о'досин ялындарына элава торбалары вар.

Маммадовлар ээлидан бу хусусийэти бэйэни „Бах, буна варыг, бизэ дэ эло бу чүр бир м'о'дэ лазымдыр“—дейэрэк ише киришимшлэр.

Онларын һагг-һесабы чок салэ олмушдур. Өзү дэ лап көнше һесаб китабларындакы мәслөлэрэ окшайыр. Тутулаи һэр ээли үчүн 18 галик вердийи бу ээлидэрини һэр бири үст-үстэ 1 манат 50 галик сатыларса, алверчи йүз ээлидан, мин ээлидан, йүз мин ээлидан һе галдр газанар? Маммадовлар бу мәселони амэли суртала һэлэ эдерек, сатдыгылары һэр йүз ээлидан 132 манат, мин ээлидан 1320 манат, йүз мин ээлидан 132 000 манат м'о'дөлериини яи торбаларына“ салмышлар. Умуийэтлэ ээли авердийин сон алты ила онларын чибөө бир мийдон маната яхшы пул киришимшэр.

Маммадов эмогулары ише башладылары биринчи күндан баша дүшүблэр ки, бөйүк тичарэт мүүссосиси үчүн эн элава һөрмөтлги бир лөвше лазымдыр. Һэр киси алты чүт көзүну далаидрыб белэ бир лөвше ахтарыблар ва һэр кисинин дэ һазэри Москвада республикаларарасы „Тибби ээли“ канторунда даяимышдыр. Онлар бу канторун рәһбәрэринин нече адам олдугылары тэсэввур эдерэк ээлиринин бурдада чок һөрмөтлэ галдр олуначкаларына инанымышлар. Маммадовлар өз эһтималларында янылмамшыдылар.

Кантор бүтүн ээлилерни ихтиряры онларда танышдыр. Абдулла Маммадов „Тибби ээли“ канторунун Ленкран ва Элиһусеин Маммадов Масаллы шө'бөлэринэ муадир т'эяин олундулар.

Дөвлэт тэшиклатыны лөвһеси алтинда Маммадовларын тичарэти күндан-күнде дейил, саатдан-саата артыб кеңишленмәйэ башлады. „Банкда чари һесабымыз олмаса фирманын иши дүзэлмәйчөк,—дейэ эмогулар өз араларында көтүр-гой этдилэр.

—Көрк биз иши белэ гураг ки, ээлидан калан пуллар, адамларын көзүну алдатмак үчүн, эвөлчөк банка дахла олсун, сонра исэ... ахсын бизни чийимиз“. Бу арузу нече һазта кеңиримди? Эмогулар ээлирне яхын билдиклери адамларда мәсләһәтлэшмәк гәраына калдилэр.

—Биз истейирки бөйүк вар-дөвлэт саһиб олг, бу ишдэ бизэ көмәк эдэ биларсимизми?—дейэ онлар Дөвлэт банкыны Ленкран ва Масаллы шө'бөлэри мүдирлери Троянова ва Эльвә, баш мүһасиблары Тазова ва Эскәрова мурачәт этдилэр.

—Биз һомише сизин гуллуғуғузда һазыр, эл-эли ювр, элдэ үзү—дейэ бу малийе ишчилери банк шө'бөлэриндә Маммадовлар үчүн ганунсуз чари һесаб ачылар.

Ганунсуз чари һесаб ачыландан сонра эмогуларын тичарэти лап ганунн шөкә

дүшдү. Хусуси тичарәтдан калэн пул Дөвлэт банкынын галын сандыгылары дахил олур вэ орадан Маммадовларын күндәнкү кеңишләнән м'о'досини ахырды. Элабэтта дөвлэт банкы шө'бөлэринин мудирлары һе баш мүһасиблары бу пуллары һансы Волла банка кәлмәси, һансы Волла хәрчләнимоси ила маргаганмырдылар. Маммадовлар да банкы лап өз шәхси кассалары биләрэк орадан һе вахт, һе галдр итсәэдиллэр пул көтүрүрдүлар.

Маммадовлар бүтүн фырылдагылары „Тибби ээли“ канторунун лөвһеси алтында кизлатдиллери һалда, туттулары ээлинин чокоту һомише ила һөндәрәйиб, Совет Иттифакында багта шөһәрэриндә ише верир, пуллары чибәрәни-доллурдулар.

Абдулла ва Элиһусеин Маммадовлар өз алты чүт көзү ила дүньясы сейр эдарак баша дүшүдләр ки, күнәши чонубдан бузула шимала галдр кедан бөйүк тичарэт амелиятыны һазарәтлэс бурмахам олмаш, онлары мухтәлиф ерләрдә көзлери, акентерин олмангылр. Белә акентлери онлар элэ өз доғмача Маммадов һасиндә тапдылар. Гафаров фамилиясы һе баш кизләт бир ер олдуғу—Маммадов Кокалда, бир эмогу—Маммадов да Тбилисда фирманын акентлейини бойнуна көтүрдү. Эмогулардан биринин арвады Маммадова-Гафарова исә Москвада „Тибби ээли“ канторунун базасында ээли галдр эвәл өзәфинсә дүзәрэк ээли тичарэти ишинин бүтүн сиррәрини өз ээлине кеңирди.

Маммадовлар хусусла Тбилис „Дарман техник-хамш“ шө'бәсинин презиси Мхеидзидин лэрин мәнәбәттини газанмышлылар. О, Күрчүстан тибби мүүссосилери үчүн бу фирмдан күлли мигдарда мал алыр вэ пулуду да чок заман лап базарда олдуғу ким һәгд вериди.

Минләр, он минләр ээли тәйярләрдә кейә галхыр. Тбилис, Астраха, Батуми Семипалатинск, Свердловск, Бухара, Чорько, Кокалд, Фрунзе, Алма-Ата, Никитин-Такли, Павлодар, Наманкан вэ баша шөһәрләрэ учурду. Бу шөһәрләрден исә гаришылты бир ахылыла минләр вэ он минләр манат Ленкран ва Масаллы коллб чыктыдыр.

Маммадовлар һәрден бир көздән прдә асмаг үчүн чөдөләр вэ һагг-һесабылар дүзәдилдиллэр. Фирма азиялы ушагылары алдалараг туттугылары һэр ээли үчүн онлар 15—18 галик вердийи һалда, чәдвәлдә һэр ээли үчүн 1 манат 20 галикдан 1 манат 80 галик галдр пул вердийиди кестәридилр. Бу яланчы чөдөләрләр Маммадов һасинин бөшкәкчи ушагырында тутушу дохсан ашы готчларына галдр бутун адамларын ады зылыр вэ алларын габагында исә Абдулла Маммадовун өзү нимз элирди.

Маммадовларын хусуси тичарэти иләр-бою давам этдийи һалда һе Москвадакы „Тибби ээли“ кантору, һе ерли малийе органдлары Ленкран ва Масаллы шө'бөлэринин ишини йохламамышлар вэ бу икяягы ээлилерни фырылдагыларына көз юмушлар.

Канторун мудир Н. Быков 1951-чи ила Ленкран шө'бәсинин һе алунамасы һаггында әир вердийи һалда Абдулла Маммадовдан шө'бәнин мөһр вэ штампыны алмағы „унутушдур“. Абдулла Маммадов да сон вахтлара галдр бу мөһр вэ штампдан истифадә эдерек, ээли алверини давам этдиришди.

Ээли һаггында белә бир сөз дэ вардыр, дейәрлэр ки, ээли соруб дөндан сонра өзү гоһар. Анчак Маммадов эмогуларын м'о'дөлэри доймаг билмәдийиндә онлары гоһармаг лэзын кәлишдилр. Баш хусеин Маммадов һәсә алымышдыр. Баш чак Абдулла Маммадов исә ээли ишиндә гоһарылмышыда, ена һарада исә дөвләт малыны сормагса давам эдир. О бири Маммадовлар да өз ишлорини көрүрләр. Фырылдагычыллара биләрэк вэ я билмәйәрэк көмәк эдән адамлар да һөлә өз ерлариндәдилр.

Анчак һаһаг ерә. Мүтәхәссилерн дединә көрә ээли өвү үчүн яй фәсли эн элверини замандыр.



ГОГОЛ (Тәҗдидийә)—Йохса, ядыныздан чыкыб ки, сизә Гоголлар вэ Шедринләр лазымдыр. Бәс не үчүн юмор вә сатира һаггында бир көлмә язмырсыны!

**БӨЙҮК** рус язычысы Денис Иванович Фонвизинин „Надан өвлад“ п'есини охуялар орда эркөйүн Митрафанушканын дэрс охумаг истәмәдийини хатырларлар. О, неч бир дэрсдэн никдэн артыга чаваб вермир. Онун өзү вә анасы бу фикирдәдир ки, инсан билгисиз дә кечинә биләр.

Маариф Назирлийинин комиссиясы Газах муәллимлар институтунда бу ил институту битирән тәләбәләрин билгиләрини йохларкән Фонвизинин һаман Митрафанушкасна бәһзәйән ики тәләбәһә раст кәлмишир. Бу тәләбәләрдән бири Фәридә Мәммәдова, о бири исә Зияд Хәсәновдур.

— Язы мәшгәләриндән башлагыт, — дейә, комиссия үзвләри ишә киришимшир, — 160 кәлмәлик кичи бир диктант язат.

Мәммәдова вә Хәсәнов русча яздыглары һәр кәлмәдә ики сәвә, азәрбайчача яздыглары һәр ики кәлмәдә үч сәвә бурхмышлар.

Бу ики наданын тарих, чография, һәндәсә, чәбр вә башга дәрсләрдән дә агыллы чаваб верәчәкләрини кәзләмәк олмәзды. Чографиядан өз билк дегарчыгларыны ачыб орта төксәләр, тәхминән белә чыхар ки, Нил чайы Лондондан кечәрәк, Ниягарая ахыр, Пакистанын маркәзи Сурийә шәһәридир, һималай Чәнуби Африка кәлләриндән биридир, ичәрисиндә чохлача балана балыгы вар, гышда овлайырлар. һәндәсәдән верилән суаллардан үчбучаглары, дәрбучаглары, дүзбучаглары, әйрибучаглары бир-биринә элә гатыб-гарышдырлар ки, институтун директору утандыгылдан гулагларыны тутуб кизләмәк үчүн хәлвәт бир бучаг ахтарар. Комиссия үзвләри:

— Бу наданлар һарадан кәлиб института кирибләр? — дейә бир-бириндән сорушмушлар. — Өзләри бир шей билмәдикләри һалда ушаглары нә өврәдәчәкләр? Бәлкә бунар орта мәктәби битирмәмишләр?

Һәр ики тәләбәнин шәхси ишини йохламышлар. Вәсигәләрин ичәрисиндән һәр икисинин орта мәктәби онунчу синфи битирмәлери һагында шәһадәтнамә чыхмышдыр. Бу шәһадәтнамәләрин бирини Газах ахшам орта мәктәбинин, о бирисини биринчи шәһәр орта мәктәбинин директорлары А. Әфәндиев вә Ш. Мочанов имзаламышлар. Комиссия үзвләри:

— Сиз нәйә әсәсин бу наданлары онунчу синфә гәбул әтмишиниз? — дейә, директорлардан сорушмушлар. Директорларын икиси дә бирдән чаваб вермишир ки:

— Алпауд орта мәктәбиндән доггузунчу синфи битирадикләри һагында кәтирдикләри шәһадәтнамәләр әсәсиндә.

— Чох хәзәл, бәлкә Алпауд Шимал гүтбүндәдир вә я Урал дагларынын архасындадыр?

— Йох, Алпауд бурада, лап яхындадыр. Газағын бир нечә километрлийиди.

Комиссия үзвләри тәэччүб әтмишлар. — Яхшы, бәс сиз бурада яшадыгыныз һалда билмирсиниз ки, Алпауд кәндидә орта мәктәб йохдур? Орада ялыз эддилик, йә'ни натамам орта мәктәб вар?

Директорлар башларыны ашагы салмышлар. Чүнки мәсәдә айдан иди. Онлар яланчы шәһадәтнамә әсәсиндә онунчу синфә гәбул әтдикләр Хәсәнов вә Мәммәдова яланчы шәһадәтнамәләр верәрәк өвләри орта мәктәбдән бурхмышлар.

Бәс Алпауд натамам орта мәктәбинин мүддир А. Әһмәдов орта мәктәб мөһрүнү һарадан тапмышдыр?

Бу суалы Әһмәдова вермәк өзү авамдыг оларды. Ким билмир ки, „натамам“ сөзүндән „на“ шәкилчисини үлкүчкә кәсиб атандан сонра галавач „тамам“.

„На“ шәкилчисинин мөһүрдүкә „тамам“ кәлмәсинин янындан кетмәси Әһмәдову тамамилә нәтәмиз адамларын сырасына кечирмишир.



— Гәрибәдир! Мән ушагыма фикир вермирәм? Әйнинә гиймәтли хәз нәлтә кәйдиришәм, голуна гызыл саат тахмышам, гулаглары үчүн сыгта алмышам, һөмишә мөнтәбә машында апарыб-кәтирирәм, даһа бундан артыг нә фикир?

Газаха ялыз Әһмәдовун дейил, муәллимлар институтунун кечмиш факулта деканы Хасәвин, институтун катиби Мирзәеванын да тәләбәләрин зачот китабчасына яхшы гиймәтләр язмаг үчүн рүшвәт алдыглары мә'лум олмушдур.

Совет муәллими адыны ләкәләйән бу адамларын һамысы һазыра дә мөсулиййәтә алындыгларындан биз фелетонуму бурада битирә биләрдик. Әкәр...

Әкәр Мәммәдова вә Хәсәнов әлләриндә әриза Бахыда маркәзи идарәләрин гапыларыны кәзиб һай-күй салмасайдылар!

Мәммәдова анд ичбә дейир: — Мән соумучу курса гәдәр яхшы охурдум. Маариф Назирлийи мәнн һагсыз оларат институтдан чыхартмышдыр.

Хәсәнов она сәс верир: — Мән әм йолунда чан гоймушам... „Надан өвлад“ п'есинин муәллифи, Денис Иванович Фонвизин исә Мәммәдова вә Хәсәнов кими фырылдагчылар өв мүсәбәт гәһрәмане Старадумун дили илә дейир:

— Митрафанушкарлардан Вәтән үчүн нә чыхар? Онларын чәһил ата-аналары өз ушаглары үчүн һәлә чәһил муәллимләрә пул да верирлар.

Бөйүк язычы чох доггу сөйләмишир ләягәт башга шейдир. Ону пулла сатыб-алмаг олмәз.

Г. ОСИПОВ

## МӘСЛӘНӘТ

Яй мунасибәтилә районларә истираһәтә кәдән гадынларә мәсләһәт көрүрк ки, йолларыны Евлахдан салмасинлар, салсалар станция дүшмәсинләр, дүшәләр Минкәчевир прокурору Әлиевин Әлиевин көзүнә көрүмәсинләр. Йохса онун кефли вахтына раст кәләрләр, Әлиевин әлиндән гуртара билмәзләр. Әлиев һарада олур олсун, бир гадыны көзү тутантә прокурорлуг дейил, лап атасына да яддан чыхарыр. Гыр-саггыз олуб япышыр ядасындан, гопмаг билмир. Ә'тираз/әдәләрнә һәдәләрләр горхутмаг да әлиндән калир. Гадынларә станция рәһинә вә милис нөвбәтчисинә мурачизә эдиб көмәк истәмәйи дә мәсләһәт билмир. Чүнки Евлахда һамы белә дүшүнүр ки, биз прокурорун ишинә гарыша биләрки.

**КЕЧЭ** ырдан кечмиши. Анчаг Мэрэээ район коопитифагынын Сэдри Чавашир Элиевин көзүнө юху кетмиран. О падагыни габыгна гооб бинки дарины чумушу, папиросуни бирини сөмүрүб, о бирини аныдырып. Кээрийн учу итмиши. Чавашир өзүзүнү далайыб мэээмэт элдри:

— Бир мана дейэн олайды ки, ай маймаг, сэдирсэн отур сэдри ериди, сөнө нө галыб ки, машын сурасан. Гой шоферин чаны чыхсын, өзү сүрсүн. Нийэ рулун далына кечирсэн ки, Сүндү көндинин Йолунда аварияя да дуусан. Бэки бу иш көндөн кээринде Йох, конда кедонда олайды? Онда нө элечөкдүн? Машынын лондаа долдурдугун адамларын сынмыш гол-габырганын хара йагачагыды? Инди да магазин мүдүри Нурулла Экбаров дирениб ки, машыны сөн сындырмысан, мэн нийэ чэриме чэким? Тамир үчүн адыгын 1500 манаты гайтар, кассаны төхвил верөчөйм, пулум чатыр. Бу андыра галмыш габэ да кечиб элине, нө дил гачыр, нө сөз баша душур. Магазин мүдүрлөрүнүн хамысы белэдр. Мэн делим ИЖ-48 маркалы мотосиклети Капелкинин васытсэна апардырыб Бакла сатдырарам, агзымыз дада колдр. Дана демедин ки, адыгым мактуб элэ кечиб башымчысы анкалэ салсын. Истейлаг чөмийэтинин магазининдан көтүрдүйм прифонникни хата-баласында яхшы гуртармышым, анчаг бу мотосиклет мөсөлэс кефими позду; ахыры хейр олуш.

Кэрэк бундан сонра газдан да айыг олам, бу габэ язмаг аягитини төрктимсэм, дейсэсн башым һөмишэ чөчөлдө олачар. Йохса «филакнэсэ йүз манат вер», «филакнэсэ эли манат вер» — кагыз элэ вермэк агылыи иш дейлиши. Но деминэж Энээр Багырова... Көрдүчү киши мөндон агылдыр. Күл киши гулугга көтүрүрэм, Чакни буфетина мүдир тэйн эйдирэм, долдурмаг үчүн элине анкет верирэм, залым огуу суалларын хамысына «Йох» чавабы языр. Билдр ки, «Һ» язса чак-чөвири олачар, «Йох» язсыб чаныны гуртарыр. Бирчэ суала «Һ» чаваб вериб, о да ялан. Өз арамыздыр, көр нө гадэр маймаг олушам ки, о да мөниг габагыма догдуу гооб кетди. Гарачала совхозундан огулрадыгы сахта сэнэди мөнө вериб, ймазды, мөһүрлү эмэк китабчасыны мөндон алаб эдилди. Бунди габаг она дейэндэ «Һарада ишлимисэн?» чаваб вериөөл сөз тапмырды. Амма инди элинде дашдан кечан документи вар...

Эһ... дэрд бир дейил, йүз дейил... хамыса да өз маймагылымдан, мөнэ нө десэлэр ери вар.

**НУХА** шөһөрүнин ахынлыгында Охуд ады бир кэнд вар. Бу көндин совет садри Мэхэррэм Билаловун гарига мэхарэти вар, судан гуру чыхмагы баचारы. Масалан, бу ахынларда гошчу Гохмуг көндина аз гала бир гыз үстүндэ Билалов сел апармышды, анчаг апара билмоди, гунгуру калди эвино.

Бали, Мэхэррэм Билалов бир гохмугуу гызына вурулду. О яна вурунуху, бу яна вурунуху, ахыры хэлвэста салыб өзүнү верди һөмин гызын эвино. О эва кирендон он дэгиб сонра бир һарай голду ки, бүтүн кэнд аяга галды, Мэхэррэм Билалов башагатайы илэ дейиб голдулар. Анчаг бир олсун ки? Она көзүн үстэ гашын вар дейон олмады. Бианырчылыгы иш-яш гуртудулар, Билалов башлады ено Охудда сэдрийини элэмэя.

Билалов һөлэ малийэ аекенти везифсиндэ ишлэдийи вахтарда ено бир көлэйэ дүшүмшүдү. Чох адамдан верки алыб габэ вермэмши өз пуллари ичөри өтүрүмшүдү. Йохлама заманы муфэтиш элэми бир-бирине гатмаг истэйриди. Билаловун башынын үстүнү булут алмышды, бэрк көй курулдайыр, илдырын чакхырды. Ахыры нө олду? Нэпасе муфэттинин агзыны юмдулар, агзынын бир дамчысы да Билаловун үстүнө дүшмөди. Гунгуру калди Охудда сэдрийини элэмэя.

Охудда Мэхэррэм Билалов бир дафэ да аз гала туфана дүшүмшүдү. Онуң иларэсидэ үбэзү гиратхананда гөшкөн бир гыз ишлэйриди. Бу гыз Билалову янан нарахат элэмиди, иш көрмөя гоймураду. Ахыр ки, сөбр касасы дашы, үрйиндики мөһөбөти апарыб гойду гиратханачанынын китабларынын үстүнэ. Дени: «Бу көзэлликэ сан мөниг ишлэримэ зиян вурурсан, я көл мөнэ катиб ол, я да үрйини бу китаблар киши вөрөглэниб оху, көр ичинде нө һэнкэма яратысан?»

Гиратхана мүдирсэн туфан элэди, һирсиндэн көз яларынын ягыш киши Мэхэррэмнин башымдан ашагы агылдырды.

Амма Мэхэррэм исламды. Бу саат гунгурудуур, ено да көлөб отуруб кабинетинде сэдрийини элэйир.

Нуха район тэшкилатлары һеч бу адамни бөйүк мэхарэти илэ марагланмырлар. Анчаг маратлансалар ахшыдыр.

М. СУЛЕЙМАН

## Исмайылов эвлэнир

Норашен районунун Екиче көндинде ки Жданов адына колхозун бригадири Мамош Исмайылов эс бригадасынын пис бөчөрлимиш памбы сапөөлөринденки арвадыра бахыб ай чакди.

**МАМОШ**—Олмур. Тэклик мөнэ эл вермир. Мөнэ бундан сонра топ-туфонк илэ эвлөнмөк ярашмаз. Мөнимки оудр ки, бир һалыча, дулдула арвад, бир гутту шакалалды кофект, 700 эмэккүн, бир нөфөр молды, вөссөлам-шүд тамам. Инди мэн элэ арвады нарадан тапым һарадасын ай арвад, көл, кэл (Тарлая келэн колхозчу галдыны даяндырыр). Ай бачы Де көрүм сөн кимсан, нэчисэн вэ кимни адамысан?

**ГАДЫН**—Эввэл де көрүм сөн өзүн кимсэн?

**МАМОШ**—Мэн бу колхозун бригадири йэм.

**ГАДЫН**—Бэс демедин ахы кимин адамысан?

**МАМОШ**—Кимин адамыам? Мангабашчысы Рубабанын.

**ГАДЫН**—Демөк, сөнин арвадын мангая башылаг элэйир, һө?

**МАМОШ**—Э элэриди...

**ГАДЫН**—Элэйерди? Бэс инди нэ иш көрүр?

**МАМОШ**—Инди аллаһ билдр нэ иш көрүр. Мэн ону бошамышам.

**ГАДЫН**—Нийэ бошамысан?

**МАМОШ**—Чуники эвөөлди арвадым Сия-фэр илэ йолэ кетмирди. Мэн да һэр киксини голладым.

**ГАДЫН**—Бэс сонра эвлөнмөмисэн?



**МАМОШ**—Бачы, аллаһдан кизлин де йил, бөндөндон нө кизлин? Арвад сарыдан бөдбөхтөм, онлары бошаяндан сонра Фатманы алмышым. Бэхасийёт чыхды. Ону да бошайым, Мамайыны алдым, бунула да суюкүз бир арха ахмады. Инди галышам начар. О кун колхозун илк партия тэшкилат катибонэ дейирэм ки, орам агрыйыр, бурам агрыйыр, мэнэ дейир ки, эвлөн.

**ГАДЫН**—Демэли сөн дулсан, һө?

**МАМОШ**—Бэли, дулам, ай бачы, белэ чашдым эй, ай ханым. Өзүм да коммунистам, Хасийотим да зман дейил. Элиачытам, алдыгын арвадыра эмөккүн сарыдан сирэб элэйирэм. Назир деминш бу дафэ кимни аласам онун өзүндэ да, гохум-эграбасына да, кефин истэйэн гэдэр эмөккүн язачагам. Һэ, инди нө тэһэр элэйек?

**ГАДЫН**—Нөйи нө тэһэр элэйек?

**МАМОШ**—Ону дейирам ки, 700 эмөккүнило аран нечөдир?. Элэ элөк ки, нө сөн дул галысан, нө де мэн.

**ГАДЫН**—Һеч баша дүшүрүм ки, сөн нэ демөк истэйирсэн?

**МАМОШ**—Баша дүшүрүсэн, эчөб дил-билмэсэн.

Мамош башлайыр «Сөн дул, мэн дул» һавасыни охумага. Арвад да бу һавая ойнайыр, эһвалатын ахыры нө олуур, билмирик.

Итин ки, район тэшкилатлары бу барадэ догру хэбэр билиб бизи де никарачылыгдан чыхарачаглар.

Г. ГАФАР



Бачаран минсин, бачармаян өзүндөн күссүн.

## Ушуга гардам!

Һәр шей ямамагы көрмүшүк, амма эмра ямамагы көрмәнидир. Учар район сайыш иш бачарыя мөдир Т. Искандарова сом заманларда өзүгүн вербайш эмрлар ямамагасы машгул олуру. Масалын, «Учар палмыгачсы» гезетинде Гулабанд кандайдык фелдшер мәнтезисинин мөдиря М. Сулейманова тәләш олукмүшү. Сайыш иш бачарыя мөдиря Искандарова Сулейманова на кили чәза вермәк һагымда чоқ дүшүгүр, ахыра ону көтүрүб баша кәндә, энә дә фелдшер мәнтезисинин мөдиря тә'жин эдир. Бир айдаң сонра Искандарова бу барыд тәздәди (фәкарләшмәдә башлайды ки, бирисини бир кандаң он бари кәндә, өзү

дә эйли өзэйфәдә дәйишмәк чәза дейладир. О, эмр китабыны көтүрүб, о эман вербайш эмра бир ямаг да вурур: «Сулейманова тәләш э'лам олукмүр».

Искандарова өзүгүн бу шандон чок разы галмышдыр. Биринчиси она көрә ки, эмрә вурулан ямадан Сулейманованын хабары олмуру. Буна көрә һеч руду да ичкүмүр. Иккинчи она көрә ки, эмр дәфтәригә бахканлар һеч вахт дөдә белмәзләр ки, Искандарова матбуатын сикалларына эһмәйәт вермәк, оксина дәйрләр ки, кишикин тәзы бир мәсәл һагымда һәтта ики дөфә тәдбир көрмүшүр.

Н. ЧӘФӘРОВ

### ЙОЛДАШ КИРПИ!

Кечәк илик октябр айында мөдиримиз мән кабинетини чакырып деди:

— Сокин өзэйфә ишписара дүшүр...

Кет һаг-һесабны ала.

— Һаг-һесабны алаңда көрүм ки, мааш чәдәлиндә мә'зунийәт һагмы кәзүлмайшыр. Мөдирин янына кәлиб сорудум:

— Бәс илик мә'зунийәт һагмына на вахт вермәкчиси?

— Дарьма, аларсан!

Онлар деди дарьма, ман дә дарьма-

мадым, амма инди яваш-яваш дарьмага башлайырам. Чүнки дүз 8 айдыр ки, мәнмә мә'зунийәт һагмын салыб, кет-кәл. На «на» дейрләр, на «во»! Эле дейрләр ки: «Дарьма, аларсан».

Кири гарыш! Мән на вахта гәдәр дарьмаймайм?

Мир Бошир району тәдрук мөвкәкиликн кечмиш муавини И. ҺҮСЕЙНОВ

### Э'Л А Н

Кировбада 1 нөмрәли чәрәк заводунун эри комитәсинә, Кәнд тәсәруфат институтуна, Сабирбада пәмбәг заводуна, Дәлимәмәдидә пәмбәг заводуна, узун сөзүн һисасы, әдрәсләриндә «пәмбәг» ады чәкилән бүтүн идарәләра хәбәр верилди ки, онларын адына кәндирәлән мәктүбларын чәтәмаасындан ниләран галмасинлар. Мәктүблар итәйиб, бәтмайиб, һамасы Кировбада пәмбәг заводунда бөйрү үстә итәб, сайыбларын кәзләр. Мәктүблар Бахман чыхандан сонра Сабирбада, Дәлимәмәдидә на башга ерләра кетмәкәндәс, Кировбада гачылар. Бурада да вағзалдаңи почта шө'бәси белә мәсәһәт көрүб ки, Йолдан азан мәктүблары кәтириб атсын пәмбәг заводуна. Белә дейиб, белә дә эдиблар.

Мәктүбларын ахтаранлар юхарыдакы әдрәсә мурәчәт этмәлидирләр.

Редактор—Әвәз Сәдиғ. Редакция һей'әти: Сулейман Рүстәм, Сабит Рәйман, Сулейман Мәликов, Кәзим Кәзимзаде, Гүләм Мәмәдди, Рәз Шәһвәләд.

«Коммунист» гәзетинин нәшри. Редакциянын әдрәси: Бәки, Коммунист күчәси, 11 13, 4-нүчү, 3-нүч мартәбә. Тел. 3-17-27. Абуна гәһәтәти: илгын 3 миянат

ФГ 77237. Сәһифәри № 352. Тиражи 40 000. Катэж Формати 70x105мм. Чәпа нәздәклишиш ҮМ-53 на .

Азәрбајҹан ССР Мәдәниәт Нәзираһинин 26 комиссар адына нәтәбә. Бәки, Әли Бәйрәмов күчәси, № 3

### ДИШ АГРЫСЫ

Гайыра дишларын көрүсү сыныб кәронкасы йартылышыда, кетдин диш һакими һәмид Исмайловун янына. Дәрдими дедим, о да чаваб верди ки:

— Дишин агрыһар чәк гуртар.

— На сөзүм ола биләр, чәк дейрлән, чәк!—дәди. Һәким дишларын чәди. Сонра ағзыма бир дә бахыб:

— Көрәк дишларын тә'мир әләтдирәсән—дәди.

— Она да сөзүм йохдур.

— Кәһнә дишларын галачақ мәнәдә. Ура-йәна гара-гура көлмәмәк үчүн сана гәбдә дә верәчәйим!—дәди ва мәнә бир кағыз парчасы узатды.

— Дәрд дәнә гүмәл, беш дәнә метал дини тә'мир этмәк үчүн вәтәндән Норузодан гәбуа этдим».

Мән гәзби ләрдәт бүкүб чыбнәа го-йәдә һәким дә мәндин дишларын кағызга бүкүб чыбнәа гәбуа эдәди:

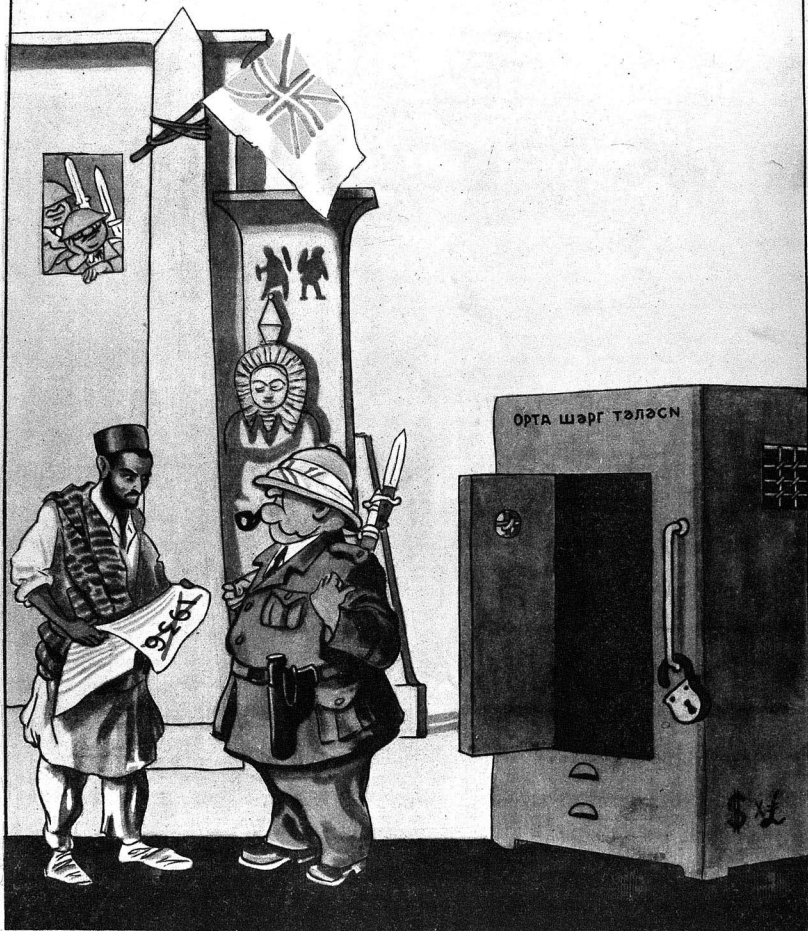
— Кет, үчдәрдә күндән сонра кәлиб дишларын аларарсан.

... Үч күн оладу үч һафтә, үч һафтә оладу үч ай, чок кәлиб-кәлидм, «АВ һәким! Ахы динисин инсан долава беләз, әдлий-иш-чидини билмәрәм, тикәләри дириндир удурам»—дәдим, сөзүмә гулағ асмады. Хуләсә кечәк илин сентябр айында шитимди ки, һәким гулалудан чыкыб, Лериндә кечүб... Ики-үч ай ахтарандан сонра сорамыш Ленинран хәстәтәһәсинадан алдым. Си-фариш эвладим ки: «АВ һәким! Белә олмаз ахы, тә'мирин истәмади, дишләримә гәйт-рә өзүм!» Чаваб кәлди ки: «Сонин дишларын өзәк адымны ағзыма салмышам. Вахтин ола кәл! Ленинрана, я тәздә диш гайырым верим, я да пәлудун гайтарым!».

Ширин вә'ләр иши апарыб мәнкәмәйә чыкарды. Мәнкәмә да белә һәким верди: «Адысын Ленинран шәһәрндә яшан Ис-майлов һәмид Фәтулла оғлундан, вәтәндәш Норузов Агадәдә Шәһвәд оғлунун нәһинә, дәрә әдәд гүмәл, беш әдәд исә метал дини пүлү».

Мәһәмәтнин һөкүмү гүвәвәдә галыр, һәким өз кәфини чәкир, мән дә ки, тикәләр дири-дири удмагга күчүмү кечирирәм.

А. Д. НОРУЗОВ



### ИНКИЛТӨРӨ-МИСИР МУНАСИБӨТЛӨРИ

МИСИРЛИ—Өлкөмздөн чыхын, Мисрө азадлыг во архайнлыг лазымдыр.  
ЧОН БУЛ—Баш үстө, анчаг өвөлчө сиз буюрун кирип бурая, ондан сонра бу барөдө  
архайынча даныша билөрник.